

בני עילנים

על מטרות והשגים

„דף הפתיחה“ המוגש לצוער כבר בשעה הראשונה לשנתו בבית-הספר מפרט בעמודו הראשון את מטרות הקורס:

- הכשרת החניך לניהוג מחלקת-רובאים כמחלקה-עצמאית ובמסגרת גדולה יותר;
- העלאת יכולת החניך לאמן מחלקת-רובאים ולהכשירה לקרב;
- פיתוח מחשבת החניך ויכולתו המעשית בארגון החייל והמ"כ;
- פיתוח תכונות-אופי (יומה, אחריות, משמעת-פנימית וכו').

אולם בהגדרות אלה חסר דבר נוסף, המור פיע בכל מערך-שיעור ראוי לשמו תחת הכותרת: „לקח והשג נדרשים“ — חסרה ההתייחסות לרמת המ"מ אליה שואף ביה"ס להגיע. ברצוני לגעת לראשונה בצד אחד של „בעית הרמה“ תוך התייחסות לשני הסעיפים הראשונים שבמטרות הקורס. קיימים שני צדדים המעוניינים ישירות בקורס — האחד הוא צה"ל והשני הוא הצוער. יאה זה מוגזם לומר שקיים ניגוד ביניהם, אולם זהות — איננה. שיקולי צה"ל, הקובעים את יחסו לקורס, נקבעים על-עשרות גורמים שמרביתם אינם ידועים לחניך בקורס, אשר שאיפתו צריכה להיות להפיק ממנו את מירב התועלת במשך שהותו בו, וכאן נוצר השוני ביחס אל הקורס. רמתו נקבעת על-ידי שני גורמי-יסוד: רמת הצוער ורמתו; נתוניו; האמצעים שמקדיש צה"ל לקורס. מנקודת מבטו של צוער נראה לי שבשני אלה לא נעשה די. הממוצע של סה"כ הצוערים המשתתפים בקורס הוא הקובע את הרמה. לי נראה שנוכן להניח שגורם הרמה עומד ביחס הפוך למספר הצוערים; לא-מור, ככל שרב מספר הצוערים — יורדת הרמה, ולהפך.

אם נקבל את ההנחה המוצדקת שכל מסיים הוא קצין טוב וכמעט כל אחד מאלה שנופו במהלך הקורס לא התאים מלכתחילה, נגיע למסקנה שרמתו של כל צוער היתה עולה לאין שיעור, אם מספר הצוערים שהתחיל את הקורס היה זהה למספרם של המסיימים; וזאת, הודות לטיפול האינדיבידואלי

יחסית למקומות אחרים רב הזמן הפנוי הודות לעובדה שאימוני-לילה אינם רבים. ברור שלא כל אחד ימהר להקדיש מזמן זה לפעילות לימודית, אולם יחד עם זה ברור לי, ללא צל של ספק, שמספר חוגים לימודיים, העוסקים בנושאים עיוניים-צבאיים או במקצועות-צבאיים ברמה גבוהה, יצליחו לרכז סביבם מספר כזה של צוערים אשר יצדיק לחלוטין את קיומם. צריך רק למצוא ולהתאים את הנושאים.

עד כאן נגעתי בשתי המטרות הראשונות של הקורס העוסקות בהכשרה המקצועית של הקצין. ברצוני להתייחס לנקודה נוספת והיא חינוכו של המ"מ — או הצד הערכי. קיים בקורס פרק-לימודים שלם שמטרתו ביסוס ופיתוח „הצד הערכי“, על-מנת ש"תהיה למ"מ יכולת לקיים פעולה חינוכית בין חייליו ופקודיו. אלא שערכו של פרק זה ומידת הצלחתו מותנים בצורה בה מקנים אותו לחניכים במשך הקורס. הסכנה הנשקפת בהגשתו של חומר זה קשורה ב"שאלת היותו שגרתי, „לעוס“ וניתן בצורה נדושה — ואצל רבים מהצוערים קיימת הרגשה ש"ממילא התשובות כתובות מראש, ומה שנגיד — לא ישנה את הסיכום."

נראה לי שבענין זה יכול בית-הספר ללמוד רבות מתנועות-הנוער בשטח המתודיקה; הנהגת עבודה-עצמית, דיונים שאינם מוכנים ומוסכמים מראש, קבוצות-ויכוח וכדומה יע-

שכל צוער היה זוכה לו, מספר התרגילים שהיו נופלים בחלקו ורמתם האישית. הי גבוהה של המשתתפים. עובדה היא שביה"ס אינו נותן לחניכיו לבצע את מספר התרגילים המספיק כדי להקנות להם את הנסיון המעשי הדרוש.

נשאלת השאלה, האם מצב זה הוא הכרחי ואינו ניתן לשינוי? לדעתי, קיימת אפשרות של ניפוי בשלבים הרבה יותר מוקדמים, אם לא לפני הקורס הרי כבר בשליש הראשון שלו. מכל מקום, אין כל הצדקה לנפות צוערים זמן קצר לפני הסיום.

הצעתי: לקיים בשליש הראשון מתח ומבחינים ברמה גבוהה ביותר על-מנת לאפשר איתורם של מכסימים האנשים שאינם מתאימים לדרישות הקורס; לקיים בשלב זה משאלי-צוערים ולהקדיש להם מידה רבה יותר של תשומת-לב, היות ואין חניכים ב"איתור" כזה.

לדעתי, רמת-הקורס היא ממוצע של סה"כ המשתתפים בו. מטבע הדברים הוא שלכל

הזמן הפנוי — „מחוז לתחום“

מרכז ישנם קצוות. הקורס עושה הכל עבור הממוצע, אולם מספק רק מעט אפשרויות ונתונים לפיתוח השוליים ובזה מגרעתו. מבחינת נחוני הזמן — זוהי הזדמנות בלתי חוזרת לרכוש את מירב הידע והנסיון. נכון הוא ששעות האימונים מלאות ודחוסות והר דות לתכנון המדויק כמעט אין בזבזו זמן. אולם קיים שטח אחד שאותו מחזיק ביה"ס „מחוז לתחום“, — הזמן הפנוי.

אמנון